

**Dr. OLAJOS István –
Dr. RAISZ Anikó**

egyetemi docens, PhD és tanársegéd, PhD
Miskolci Egyetem

**Magyar Nemzeti Jelentés a
vidékfejlesztési jog tudományos és
gyakorlati fejlődéséről az EU-ban, az
államokban és régiókban, valamint a
WTO-ban**

A munka a CEDR Cambridge-i (Anglia) XXV.
Kongresszusa (2009. szeptember 23-26.) III.
Bizottságának leadott magyar nemzeti jelentés
újraszerkesztett változata

1. Az utóbbi évek fejlődésének főbb vetületei

1.1. Agrárgazdasági jog és agrárstruktúra joga

Magyarországon az agrár-struktúra és az agrárgazdaság fejlesztése a rendszerváltás előtt, a reálszocialista időszakban állt az agrárpolitika homlokterében.¹ Ez az időszak 1963-tól 1989-ig tartott. Az agrárgazdaság fejlesztésére jelentős hatást gyakorolt az 1950-es évek sztálinista gazdaságpolitikájának azon felfogása, hogy az iparfejlesztéshez szükséges belső tőkét a mezőgazdaság erőszakos kollektivizálásával kell megoldani, és a kisegisztenciák ellehetlenítésével megteremthető az iparfejlesztés munkásrétege. E politika csődjét már 1953-ban felismerte Nagy Imre, aki népszerűségét ezen intézkedések leállításának köszönhette. Az 1956-os forradalomban a magyar mezőgazdaság dolgozói elutasították minden szocialista vívmányt. A Kádár-rendszer a megtorlások és az erőszakos kollektivizálás befejezése (1957-1962-ig tartó időszak) után más alapon tekintett a mezőgazdaságra. Mivel a kolhoz típusú szövetkezetekhez a megszálló Szovjetunió ragaszkodott, ezt a rendszert alakították át speciális magyar formára. A szövetkezeti tag földbeviteli és munkavégzési kötelezettsége mellett megtarthatott 0,5 ha nagyságú földterületet, ahol vagy az állattenyésztéshez szükséges alapanyagtermelő tevékenységet, vagy intenzív kertészeti tevékenységet végzett. Az így előállított termékeket a kolhoz típusú szövetkezet felvásárolta, és biztosította a hazai feldozóipar számára az alapanyagot, valamint a tagok biztos megélhetését. Az agrárpolitika felhasználta az Európai Közösség támogatáspolitikájának vívmányait, és a központosított gazdaságirányítási rendszer keretébe integrálta

**Dr. István OLAJOS &
Dr. Anikó RAISZ**

associate professor and assistant lecturer
University of Miskolc

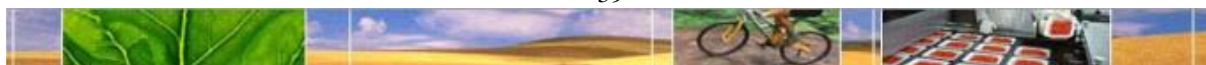
**The Hungarian National Report on
Scientific and Practical
Development of Rural Law in the
EU, in States and Regions and in
the WTO**

A reedited version of the Hungarian National
Report in the Commission III of the 25th CEDR
Congress held in Cambridge, England from 23rd to
26th September 2009

1. The main legal developments in recent years

1.1. Rural economic law and rural structure law

In Hungary, before the change of the systems, in the real-socialist era the development of the agricultural structure and the agricultural economy stood in the limelight of the agricultural policy.¹ This era last from 1963 until 1989. The Stalinist approach of the 1950s that the inner capital necessary for the development of the industry has to be adduced via the forced collectivisation of agriculture, and that with making it impossible for the small existences to earn their living, the layer of workers for the development of the industry can be created, had a significant influence on the development of the agricultural economy. The defeat of this policy had already been realized by *Imre Nagy* (the later executed prime minister of the 1956 revolution; he was prime minister of Hungary between 1953 and 1955, and in 1956 during the revolution), who gained his popularity by suspending these measures. In the 1956 revolution, the Hungarian agricultural workers refused every socialist achievement. The Kádár regime, after having finished the requital and the forced collectivisation, in the period between 1957 and 1962 had a different approach to the agriculture. As the invading Soviet Union insisted on the kolhoz-type co-operatives, this system was adapted to a special Hungarian form. The co-operator – besides his duties to give up his lands in favour of the co-operative and to work for the latter – may have retained a piece of land of 0,5 ha where he was allowed either to produce the basic products necessary for the stock-farming or to follow intensive horticultural activities. The products coming to

azokat.

A gazdaság termelékenysége nagy volt, egy forint befektett tőke 3-4 forint hasznot hozott, amiből az 1970-es évek második felében megtörtént az ágazat gépesítése és a feldolgozó kapacitás további fejlesztése. Ebben az időszakban a GATT szabályai közvetlenül nem érvényesültek, és a KGST keretein belül igazi vetélytárs a bolgár gazdaság volt, ahol azonban a klasszikus kolhoz rendszer keretei között kevésbé termelékeny volt a mezőgazdaság.

Az ország 1982-ben belépett a Világbankba, és komoly hiteket vesz fel. A hitelfelvétel feltétele a mezőgazdasági támogatási rendszer egyes elemeinek a megszüntetése volt, így a központi támogatás hiányát a szövetkezetek ipari és kereskedelmi részlegeinek beindításával pótolják. E részlegek 1985-től részlegesen önálló szervezetek a szövetkezeteken belül (vállalati gazdasági munkaközösségek), majd az 1988-as gazdasági társasokról szóló törvény rendelkezéseinek hatására önálló jogi személyekké alakultak. Az egyre jobban eladósodó szocialista állam komoly világbanki nyomásra 1988-ra felszámolja addigi támogatási rendszerét, ami a mezőgazdasági termelés visszaesésével jár.² A rendszerváltás a szocialista kényszerszövetkezetek felszámolását, és a termőföld magántulajdonba adását tűzi ki célul.³ Ebben az időben a magyar agrár-feldolgozóipar jelentős része a közben konkurenciára vált európai agrártársaságok kezébe kerül.⁴ A privatizációs szerződésben előírt kötelező működtetési kötelezettség lejártá után ezeket az üzemeket bezárták, és a magyar termelők termékeit saját feldolgozóüzemeikben dolgozták fel. A második választási ciklustól politikai váltógazdálkodás érezteti hatását a magyar agráriumban.

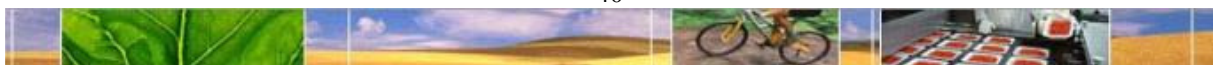
A szocialista kormányzat a szövetkezetek megerősítésének programjával szerez többséget 1994-ben. Azonban politikája felgyorsítja a szövetkezeti vagyion vezetők általi megszerzését, a mezőgazdaság óriási területekkel rendelkező gazdasági társaságokká történő átalakulását.⁵ E vezetők nagy befolyása miatt sokáig nincs a mezőgazdasági támogatásoknak hozzáférhető jogi szabályozása Magyarországon. Az első Nemzeti

existence this way had been purchased by the kolhoz-type co-operative, ensuring the basic commodity for the national processing industry and the safe existence for the members. The agricultural policy used the achievements of the subvention policy of the European Community and integrated those into the centralized economic system.

The productivity of the economy was great, one forint of invested capital produced 3-4 forints of profit, from that money in the second half of the 1970s the sector was mechanized and the processing capacity developed further. In this period, the GATT rules did not apply directly, and within the Comecon the real concurrent was the Bulgarian economy where in the frame of the kolhoz system the agriculture was less productive.

In 1982, the country adhered into the system of the World Bank and took severe credits. The requirements for these credits included the abolishment of certain elements of the agricultural support system, therefore the lack of the central subventions was replaced by introducing the industrial and commercial departments of the co-operatives. These departments were from 1985 partly autonomous organisations within the co-operatives (economic working groups within the company), and from 1988 – according to the law on economic organisations of that year – they became autonomous legal persons. The more and more indebted socialist country – due to a serious pressure from the side of the World Bank – dissolves its that time support system until 1988, which results in the fallback of the agricultural productivity.² The change of the systems aimed at dissolving the forced socialist co-operatives and the privatisation of the arable land.³ At that time, a significant part of the Hungarian agricultural processing industry got into the hands of the European agricultural companies which have become concurrents in the meantime.⁴ After the time expired that was prescribed by the privatisation contracts for the obligatory further functioning, these factories have been closed down, and the Hungarian producers' products were processed in their own processing bases. From the second electoral period on, in the Hungarian agriculture, the effects of the political 'rotation' are visible.

The socialist government acquired the majority of votes while campaigning with the reinforcement of the co-operatives in 1994. But its policy only accelerated the phenomenon that the leaders acquired the active properties of the co-operatives, and that the agriculture turned into economic organisations disposing of huge territories.⁵ Because of the big influence of these leaders, agricultural supports had

Agrárprogram 1997-ben jelenik meg. Ezek után nyer kormányrendeleti szintű szabályozást a támogatás eljárási rendje. Azonban az első két ciklus idején csak az 1993-ban elfogadott agrárpiaci rendtartásról szóló törvény takar ténylegesen ellenőrizhető jogi szabályozást. A fejlesztésre komoly állami pénzeket a hazai agrárpolitika nem kíván fordítani, ezeket az uniós vidékfejlesztési politika első pillére szerepének megerősítésével kívánta realizálni. Ezért a magyar strukturális tervezés első, csatlakozás utáni ciklusában, és a második, immár önálló vidékfejlesztési tervezési ciklusban az első pilléres, az agrárgazdasági fejlesztésére irányuló támogatások a meghatározóak. Bár itt az uniós társfinanszírozás szerepe alacsonyabb, ezt a magyar kormányzat legnagyobb részben áthárítja a pályázó vállalkozásokra, így csak a leginkább tőkeerős és komoly összeköttetéssel rendelkező, csekély, néhány ezres létszámú pályázó kapta meg a vidékfejlesztési támogatások jelentős részét. E réteg érdekét szolgálta a 2004-2007-es időszakban az NVT agrár-környezetvédelmi támogatásainak finanszírozására elkülönített összegek átcsoportosítása az AVOP agrárgazdasági fejlesztési céljaira.⁶

1.2. Agrárkörnyezetjog

Az agrár-környezetvédelmi szabályozás megítélése Magyarországon nem egységes. Egyes egyetemeken csak azok a szűkebb értelemben vett agrárszabályok tartoznak ide, ahol a gazdasági alapú szabályozásba beletartozik a szabályozott jogi tárgy környezetének a védelme is (erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, vízgazdálkodás, tágabb értelemben vett földvédelem).⁷ Mások kiterjesztően értelmezve a szabályozást, beleértik azon zömében agrárszakigazgatási normákat is, ahol az agrár alapú szabályozás mellett csak elemeiben jelennek meg környezetvédelmi szempontok (géntechnológia, élelmiszerlánc növényvédelmi és állathigiéniai, élelmiszerhigiéniai normái, állattenyésztési szabályok).⁸

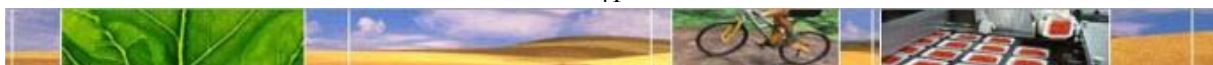
A második pilléres, szűkebb értelemben vett vidékfejlesztési szabályozás e terület támogatásait fogja össze. Az agrár-környezetvédelmi támogatások bevezetésére a Gödöllői Egyetem Agrár-környezetvédelmi Tanszéke dolgozott ki⁹ koncepciót 1999-ben, amit az akkor regnáló jobboldali kormány kormányhatározati szinten erősített meg. A kialakuló rendszerben a termőföldek agrár- és környezeti

no accessible regulation in Hungary for a long time. The first National Agricultural Programme was adopted in 1997. Afterwards, a governmental decree regulated the procedural rules for the subventions. Nevertheless, during the first two periods (1990-1994, 1994-1998) only the law on the agricultural market organisation from 1993 included legal dispositions that could be controlled in reality. The national agricultural policy did not intend to invest serious money from the national budget into the development, they wanted to reinforce the role of the first pillar of the European Union's rural development policy instead. Therefore, in the first period after the accession (in the period of the Hungarian structural planning) as well as in the second period (which was an autonomous rural development planning period) subventions of the first pillar, aiming at the development of the agriculture were decisive. Although here the role of the co-financing of the European Union is smaller, the Hungarian government mostly shifts the burden to the aspirant companies, therefore only companies having the most capital and serious connections get the majority of the rural development supports, which is a small group of some thousands of candidates. It was in the interest of this group that in the period of 2004-2007, the sums for the National Rural Development Plan's agricultural-environment protection subventions were moved to serve the agricultural development aims of the Agricultural and Rural Development Operative Programme.⁶

1.2. Rural environmental law

The estimation of the agricultural-environment protection regulation in Hungary is not homogenous. In some universities, according to the narrow interpretation, only those agrarian rules belong here which also include the protection of the legal object's environment (silviculture, hunting, husbandry of water resources, land protection in a broader sense).⁷ Others interpret the regulation in an expanding way which for them includes those mainly agrarian administrative norms where – besides the agriculture-based regulation – environment protection aspects only appear in part (gene technology, plant protection, animal hygienic, alimenthygienic norms, rules of stock-farming).⁸

The second pillar rural development regulation (in a narrower sense) includes the subventions of this field. In 1999, the Agricultural Environmental Protection Department of the Gödöllő University elaborated⁹ a concept for the introduction of the agro-environmental subventions which was reaffirmed by the then in power right-wing government in a governmental decision. In the developing system, the

minősítési rendszerét összekapcsolták a területek megműveléséhez szükséges támogatási rendszer kiterjesztésével, a speciális gondozási és termelési igényeket összehangolva a különböző területekre speciális agromínium és környezetvédelmi követelmények betartásával. Igazodva az Unió elvárásaihoz, ezek a támogatások szerepeltek mind a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervben (2003), mind az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programban (2007).¹⁰

Az első támogatási időszakban konkrét támogatási rendeletek csak 2004-ben jelentek meg, később ezeket is mind visszavonták. A második támogatási időszakban 2009-re születtek meg az első támogatási rendeletek. Maga a terület jelentőségéhez képest kis részesedést kapott a forráselosztásból, és az erre szánt forrásokat az első időszakban nagy részben az agrárgazdasági támogatások között osztották fel. A második időszak ilyen jellegű támogatási rendeleteinek bevezetésében nagy szerepe van a környezetvédelmi megfeleltetési kritériumok szerepe felértékelésének, és az elkészült SPS törvény rendelkezéseinek is.

1.3. Élelmiszerjog

A vidéki élelmiszerjog szabályait a magyar élelmiszerjog tartalmazza, és a terület átfedésbe kerül az agrár-környezetvédelem biogazdálkodási szabályával, valamint a géntechnológia koezisztencia szabályaival. Magyarországon 2008-ban az agrárszakhatósági munka átstrukturálódása következett be azáltal, hogy a külön élelmiszerjogot a növényvédelmi, állategészségügyi joggal, és a takarmánygazdálkodás szabályaival egyetemben összeolvastották.¹¹ Az élelmiszerlánc törvényben a termelési és feldolgozási sajátosságokat elhagyva, a négy terület termelőire, feldolgozóira vonatkozó jogokat és kötelezettségeket uniformizálták, és – a hatósági munka néhány speciális területét meghagyva – a hatósági ellenőrzést és az ellenőrzés során alkalmazandó bírságolás és intézkedések lehetőségeit is egységesítették,¹² csupán a járványügyi intézkedések különíthetők el.

Az addig önálló tevékenységet végzett dekoncentrált megyei szervek fellebbezési hatósági feladatait a központi szervezethez csoportosították át, míg az önálló döntéshozói feladatokat ellátó szakemberek (hatósági főállatorvos, élelmiszerfelügyelő, takarmányfelügyelő) felett az újonnan kialakított megyei dekoncentrált szerv vezetője a fellebbezési hatóság.¹³

Az általános élelmiszerjogi feltételektől eltérő, és zömében a vidéki területekre kiterjedő speciális

system of the arable lands' agricultural and environmental qualification was connected to the expansion of the subvention system necessary for the lands' cultivation, harmonising the special husbandry and production demands with the agrominimum and environmental protection requirements. As expected by the European Union, these subventions appeared both in the National Rural Development Plan (2003) and in the New Hungary Rural Development Program (2007).¹⁰

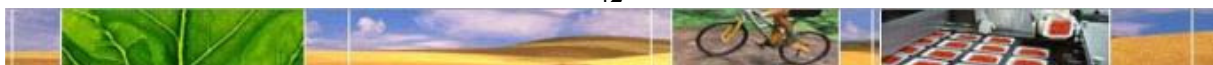
In the first subvention period, the concrete subvention decrees only appeared in 2004, and later on all these have been withdrawn. In the second subvention period, the first subvention decrees have been adopted in 2009. Compared to the field's significance, it only received a small part from the resources, and in the first period the resources were divided among the agricultural supports. In the second period, as to the introduction of such subvention regulations, two aspects play a significant role: on the one hand, the role of the environmental cross-compliance criteria, and on the other hand, the dispositions of the in the meantime adopted law on the SPS.

1.3. Rural nutrition law and rural food law

The norms of the rural nutrition law are contained in the Hungarian food law, and this field is overlapping with the rules of the bio-farming of the agricultural environmental protection, as well as the co-existence rules of the gene technology. In Hungary, in 2008, the agricultural administrative work has been restructured as the food law was incorporated into the plant protection, animal health law, together with the rules of feed management.¹¹ In the law on food chain, abandoning the production and processing particularities, the rights and obligations with respect to the producers and processors for the four fields have been unified, and – apart from some special fields of the works of the authorities – the authority controls as well as the penalizing and other measures during the control have been integrated,¹² only measures concerning epidemics are handled now separately.

The formerly independent organs in the counties (which used to follow autonomous activities) lost their position as appeal authority (which was displaced to the central organ), while the leader of the new independent organ in the county became the appeal authority for the autonomous decision-making experts (authority veterinary, food controller, feed controller).¹³

The special, from the general food law deviating regulation, which is mainly applicable for the

szabályozás a különleges minőségű, a bioélelmiszerekre, valamint a géntechnológiai módosított élelmiszerekre vonatkozó szabályozás. A bioélelmiszereket Magyarországon a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium által elismert ellenőrző szerv által nyilvántartásba vett termelő termelhet. A nyilvántartásba vétel mellett a termelés teljes folyamatát folyamatosan ellenőrzi az ellenőrző szerv, alkalomadtán, és gyanú esetén a biotermékből mintát vehet, és meg nem engedett anyagok használata esetén az adott termékről a biocímkét eltávolítja, súlyos vagy ismétlődő jogsértés esetén a termelőt a nyilvántartásból kizárja. Aki az Európai Uniót kívüli területről kíván bioélelmiszerként forgalomba hozni terméket Magyarországon, annak a terméket egyedileg engedélyezi az FVM.¹⁴

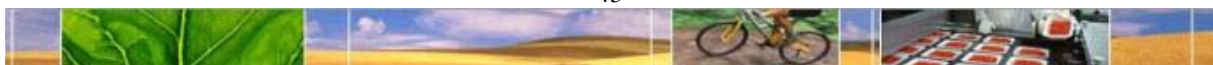
Különleges minőségű élelmiszer forgalmazása esetén a termékleírást Magyarországon közzé kell tenni, a termékleírás részleteit az érdekeltek megtekinthetik. Az érdekeltek a termékforgalmazás ellen kifogással élhetnek. A kifogások elbírálása után a FVM dönt a termék bejegyzési kérelmének elfogadásáról vagy elutasításáról. A döntés elleni esetleges bírósági felülvizsgálati eljárás befejezése után a jogerős döntést a Bizottsághoz kell továbbítani. A hatósági ellenőrzés – a bor és erjesztett italok kivételével – a megyei MGSZH feladata. A termék előállítója a hagyományos és különleges minőségű termék gyártásának és forgalmazásának megkezdéséről előzetesen értesíti a hatóságot. A termék ellenőrzésekor fennálló kisebb hibát 15 napon belül ki kell javítani a gyártónak, és erről tájékoztatást kell adni a hatóságnak. Ha e tájékoztatás elmarad, vagy a hiba lényeges, akkor a termék forgalmazását a hatóság feltételhez kötheti. Ha a termék lényeges tulajdonságaiban eltér a termékleírástól, vagy lényeges hibát ismételt tartalmaz a termék, akkor 1 évre eltilthatja a hagyományos, különleges termék használatától a termelőt, és 1 év múlva is csak akkor engedélyezheti a márkajelzés ismételt használatát, ha a terméken újabb ellenőrzés hibát nem talál.¹⁵

A harmadik terület eleme a géntechnológiai törvénybe 2006-ban beiktatott koezgisztencia szabály. E terület a már említett ökológiai gazdálkodással, a hagyományos módon, és a géntechnológiával módosított termékek együtt termesztése kapcsán különleges képzési követelményeket ír elő az ilyen növényeket termelő vállalkozók vagy alkalmazottjai számára.¹⁶ Emellett a tevékenység termesztési engedély köteles. A termesztési engedély kiadása során figyelemmel vannak a faj- és fajtaspecifikus átporzásra, a hasznosítási célra, a tenyésztési időszakra, a szaporodásbiológia jellemzőkre, a térségi adottságokra.¹⁷

territories in the countryside, concerns the special quality bio-food and the genetically modified food. In Hungary, bio-food may be produced by a producer who is registered by a control organ acknowledged by the Ministry for Agriculture and Rural Development. This control organ – besides the registration – controls the complete production procedure, and when having suspicions, it takes samples from the bio-product: if non-authorized chemicals are used, it can remove the 'bio' label from the product. If it experiences ongoing or severe violations, the control organ may exclude the producer from the registration. If somebody wants to put a product into the Hungarian market as bio-food that comes from outside the European Union, this has to be approved of on a case by case basis by the Ministry for Agriculture.¹⁴

In case of the release of food of special quality, in Hungary the description of the product has to be published, the details of which may be viewed by the interested parties. The latter may even raise objections against the release of the product. After deciding over these objections, the Ministry for Agriculture decides over the application for registration. Following the end of an occurring judicial review of this decision, the final decision has to be submitted to the Commission. The authority control is the task of the county agricultural offices, except for the wine and fermented drinks. The producer is obliged to inform in advance the authorities about the beginning of the production and release of the product of special quality. If there is a smaller mistake, it has to be repaired within 15 days, and is obliged to inform the authorities about it. If he fails to do that or the mistake is relevant, the authority may bind the release of the product to a certain requirement. If the product is significantly differing from the product description, or again there is a significant error in the product, the producer may be banned from using the traditional, special product name for one year, and after this period the authority may allow the use of the special name if no further mistake for was found.¹⁵

Element of the third field is the coexistence rule, incorporated into the 2006 act on genetic technology. This prescribes special training requirements for the undertakings' employees when producing agricultural products together with genetically modified ones.¹⁶ Besides, this activity owes a special production authorization. When providing this authorization, attention has to be paid to cross-staminations, the aim of usage, the season of flourishing, certain features of reproduction, as well as the features of the given territory.¹⁷

Ha megkapta az engedélyt a termelő, kötelezően alkalmaznia kell vetésforgót, az árvakeléseket irtania kell, együtt kell működnie a szomszédos termelőkkel, tisztán kell tartania a keresztező árkokat, szérűket, a tárolók környezete szegélyét, a munkagépeket, meg kell semmisítenie a keletkező hulladékokat. A megtett intézkedéseket a termelési naplóban rögzítenie kell, és a naplót 5 évig meg kell őriznie.¹⁸

1.4. Agrár-földjog és agrár-területek használatának tervezése

A vidékfejlesztés és a földjog a jelenlegi magyar jogban nem kapcsolódó területek.¹⁹ A mezőgazdasági földtulajdonról és földhasználatról jelenleg a termőföldről és a termőföld védelméről szóló törvények szólnak. A termőföld-tulajdonszerzés körében Magyarország átmeneti mentességként megkapta a termőföldre nézve a speciális megkülönböztető szabályok fenntarthatóságát a tulajdonszerzés tekintetében. Így a magyar és az Európai Unió tagjainak, valamint az európai gazdasági térség államainak polgárai 300 ha vagy 6000 aranykorona²⁰ termőföldet szerezhetnek. Ez alól kivétel, aki 1989-1993-ig ennél több földet szerzett, és földjét a meglévőnél nem nagyobb földre cseréli, aki kisajátítási kártalanítás alá került földje ellenértékéért földet vásárol, és aki közös tulajdonú földjét a magához váltás módszerével szerzi meg.

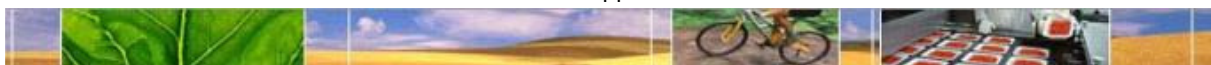
A fennálló többlet-előírás a külföldiekre a Magyarországon való 3 éves tartózkodás, a mezőgazdasági tevékenységből származó árbevétel, és a letelepedési szándék kinyilvánítása.²¹ A földhasználat általános szabályai között kiemelendő, hogy termőföldet csak határozott időre, maximum 20 évre lehet hasznóbérbe venni. Ez erdők esetén a erdő vágásérettségét követő 5. év végig bővíthet, ültetvény esetén addig tart, míg a termőre fordulásától (ahol maximális könyv szerinti értékkel szerepel) értéke el nem éri a társasági adóról szóló törvénybe található amortizációs kulcs figyelembe vételével a nullát. A magyar állam és önkormányzat korlátlan ideig hasznóbérelhet. A hasznóbérelhető terület nagysága természetes személyek és jogi személyek földhasználatánál esetén 300 ha vagy 6000 ak. Speciális előnyben van a magyar honosságú gazdasági társaság és szövetkezet, mely 2500 ha-t vagy 6000 ak-t hasznóbérelhet. A magyar állam vagy önkormányzat hasznóbérelési joga nem korlátozott. A termőföldet művelési ága szerint kell megművelni, de legalább olyan kultúrállapotban kell tartani, hogy minőségi osztálya a művelés során ne csökkenjen. E kiegészítő szabály alól a szőlő és gyümölcsös művelési ág a kivétel, melyet művelni köteles a tulajdonosa.²² Ezen kötelezettségét a MGSZH – illetve szőlők esetén a hegyközség – ellenőrzi. A földhasználatot 1 ha terület

If the producer acquires the authorization, he is obliged to use the alternation of corps, to assart the wild acrospire, to cooperate with the neighbouring producers, to the grooming of the machinery and of the barn-floor and its surroundings, as well as to destroy the occurring waste. The actions taken have to be registered in a production book, and this book has to be preserved for 5 years.¹⁸

1.4. Rural land law and rural land-use planning law

In the current Hungarian law, rural development law and land law are not adjunct fields.¹⁹ Currently, the acts on arable land and on the protection of arable land rule on agricultural land-ownership and land-use. As to the land-ownership, Hungary acquired – ad interim – the possibility to maintain its special rules concerning the acquirement of ownership over arable land. So, Hungarian and European Union citizens and citizens of the Member States of the European Economic Area may acquire 300 ha or 6000 `aranykorona` (golden crown²⁰) arable land. Exception is someone who acquired more land between 1989 and 1993, or exchanged it to a not bigger land, purchased land for the money received for the expropriation and who purchased a land previously under his co-ownership.

As for foreigners, the additional requirements are to reside in Hungary for 3 years, to obtain income from agricultural activity and to have the objective to settle down in Hungary.²¹ Among the general rules for land-use it has to be emphasized that arable lands may only be leased for a definite time, 20 years at the most. Concerning forests, it may exceed to the fifth year after the cutting age is reached, concerning plantations, until the tax regulation regard its value zero, according to the amortization rules. The Hungarian state and the local governments may lease for indefinite time. If the leaseholder is a natural person or a legal person, the maximal size of the leased territory may be 300 ha or 6000 golden-crown. Those companies and co-operatives that are seated in Hungary have a special advantage: they may lease up to 2500 ha or 6000 golden-crown territories. The right to lease of the Hungarian state or self-governments is not restricted. The arable land must be cultivated according to its cultural line or at least maintained in a condition which corresponds to its quality class. Exceptions are vineyards and orchards, where the owner is obliged to cultivate.²² This obligation is controlled by the Central Agricultural Office and – concerning the vineyards – by the wine communities. The land-use – if the size of such a land exceeds 1 ha – must be presented for registration. Another

fölött be kell jelenteni a földhasználati nyilvántartásba. A föld alapú támogatások ellenőrzésének másik eszköze a Mezőgazdasági Parcellaazonosító Rendszer.²³

Magyarországon a mezőgazdasági földhasználathoz általában nem követelnek meg földhasználati terveket, a földhasználatot azonban számos jogszabály korlátozza. A földhasználat lehet kifejezetten a használat jellege szerint megkülönböztethető, és az adott terület adottságait mérlegelve. Az első kategóriába tartoznak bele az erdők használatának szabályai, valamint a vadászterületnek minősülő földek használata. Ezen területek esetében az egyes gazdálkodói tevékenységek tervezése kötelező. Speciális szabályok – a hegyközségek által készített rendtartások – szerint folyhat a szőlőterületek használata.²⁴

1.5. Agráradózási jog

Az adó jogszabályok közül kiemelkedik az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXXVII. törvény (ÁFA tv.), a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (SZJA tv.) és a társasági adóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény tv. (TAO tv.).

Az ÁFA tv. alapvetően szektorsemleges szabályozást tartalmaz, azaz alapvetően az agrárszektorra is az általános szabályok vonatkoznak és csak néhány speciális eltérést enged a törvény. Az általános forgalmi adó körében e különleges szabályozás egyrészt az adómértékekben és az adómentesség biztosításával, másrészt a mezőgazdasági termelő különleges jogállásán és speciális szabályozásán keresztül valósulhat meg.²⁵ Tárgyi adómentes a beépítetlen ingatlan, és a két éven túl tulajdonban tartott beépített külterületi ingatlan adásvétele, valamint az ingatlan bérbe és hasznóbérbe adása. A mezőgazdasági termelő nem tartozik az Áfa körbe, azonban alapanyagai után fizetett Áfa-fizetési kötelezettségének ellentételezésére eladott áru után kompenzációs felárat számíthat fel, ami növények és növényi termékek esetén 12%, élő állatok és állati termékek esetén 7%, szolgáltatások esetén pedig szintén 7%.²⁶

A társasági adó törvény a már a földjognál említett amortizációs kulcsok alkalmazása mellett lehetővé teszi, hogy a veszteséget az előző két év már adózott nyereségének terhére is elszámolhatja a termelő önkorrekcióval.²⁷ Kötelező céltartalékot képezni környezetvédelmi kötelezettség és erdőfenntartási járulék fedezésére.²⁸

A személyi jövedelemadó törvény²⁹ figyelembe veszi az ágazat sajátosságait, tehát azt, hogy a

instrument to control the subventions is the system for identifying agricultural parcels.²³

In Hungary, for agricultural land-use in general no land-use plan is required, but the land-use is regulated in many other legal norms. Land-use may be divided according to the use, and the given circumstances of the territory. Special rules apply for the forests and vineyards (see as to the latter the rules of the wine communities).²⁴

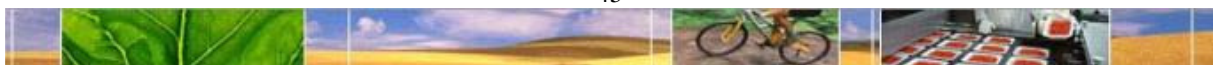
1.5. Rural tax law

In actual practice, Act CXXXVII of 2007 on Value Added Tax (hereinafter Act VAT), Act CXVII of 1995 on Personal Income Tax (Act PIT) and Act LXXXI of 1996 on Corporate Tax (Act CT) have to be emphasized.

The Act VAT provides a sector-neutral legislation, which means that the general rules basically concern the agricultural sector as well and the Act VAT provides only some exceptions for the agriculture. Special rules apply on the one hand with the special amount of tax and certain exemptions, and on the other hand through the special status of the agricultural producer.²⁵ No objective tax-paying obligation arises from the vacant estate, and from the letting and lease of the estate. Agricultural producers do not pay VAT, but they shall pay a 'compensation premium', in addition to the purchase price but as part of the consideration, to the taxable person engaged in agricultural activities for the goods supplied within the scope of such activities (the percentage rate of the compensation premium is 7% or 12%).²⁶

Act LXXXI of 1996 on Corporate Tax enables – apart from the above, as to the land-use already mentioned amortization – that the loss can be deducted from the profit of the previous two years using self-correction.²⁷ It is compulsory to make up provisions for environmental protection liabilities and forest preserving charges.²⁸

The Act on Personal Income Tax²⁹ considers the specialities of the sector, namely that agricultural

mezőgazdasági termelés nagy költségigényű ágazat, a termelők azonban számlával e költségeket nem mindig képesek igazolni. Az SZJA törvény speciális szabályokat, (a) adómentességeket határoz meg; (b) bevételt csökkentő kedvezményeket biztosít; (c) speciális kistermelői költségátalányt állapít meg; (d) adókedvezményt biztosít a mezőgazdasági östermelő számára; (e) különleges adózási szabályként az átalányadózási szabályait állapítja meg. Speciális adómentessége van a falusi vendéglátó tevékenységnek, az állam által termőföld megvásárlásáért fizetett életjáradéknak, a termőföld átruházásnak, ha az átruházó jövedelme a 3 400 000 Ft-ot nem haladja meg, ha az árbevétel a 400 000 Ft-ot nem éri el, ha a megszerző a magyar állam Nemzeti Vagyonkezelő szerve, vagy társas vállalkozás tagja, vagy a szerzőnél a vétel birtokösszevonási célokat szolgált. Bevételek csökkentő adómentességnek minősül, ha a mezőgazdasági termelő frissen végzett szakmunkást, vagy munkanélkülit alkalmaz. Kistermelői költségátalányként az átalányadózási választó termelő a bevallott jövedelme 15%-a, míg állattenyésztés esetén 6%-a után adózik. Adókedvezmények között a termelő más típusú bevételei terhére elszámolhatja a mezőgazdasági tevékenységből származó adóját, illetve a könyvelőnek kifizetett számlával igazolt költségeit.

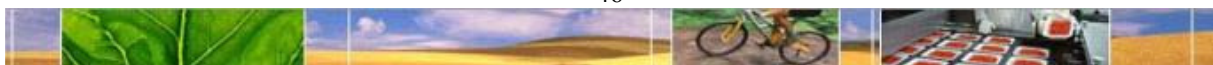
1.6. Agrár-szociális jog

A magyar állam agrár-szociális jellegű célkitűzéseit a földbirtokpolitika irányelvek tartalmazzák. Ezen irányelvek harmadik típusába tartozik a *szociális földprogram megvalósításának ösztönzése, megvalósítása* (például pályakezdő agrárvállalkozók, hátrányos helyzetű rétegek megélhetésének támogatása).³⁰ E programot a magyar állam az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 3. pillérrel támogatásával valósítja meg.³¹ E terület támogatásai között kulcsszerepet játszik a diverzifikáció, a mikro-vállalkozások és a turizmus támogatása. E három terület a klasszikus vidékfejlesztési szerepén kívül hozzájárul a vidék népességmegtartásához, a helyi termékek és szolgáltatások minőségfejlesztéséhez, valamint a mezőgazdaságon kívüli munkahelyteremtéshez és -megtartáshoz. A vidéki foglalkoztatás motorjai a helyi foglalkoztatást elősegítő mikro-vállalkozások, és a turizmus. Az agrár-szociális jog másik lényeges támogatási területe a gazdaságátadás – fiatal agrárvállalkozók elindításának támogatása. Ezt a megújulásra képtelen, legalább 3ha felett 10 éve termelő, még nem nyugdíjogosult, de 55. életévét betöltött vállalkozó, vagy 7 éve a gazdaságban dolgozó olyan 55 év feletti munkavállaló veheti igénybe, aki végleg felhagy a mezőgazdasági tevékenységgel. A gazdaságot átadja egy 20 és 40 év közötti, legalább szakmunkás végzettségű olyan személynek, aki a gazdaság fejlesztése tekintetében üzleti tervvel

production is a branch with great expenses but the producers cannot always prove the expenses with receipts. The PIT law ensures special rules i) determines tax exemptions, ii) defines income reductive allowances, iii) establishes special small-scale producer expense allowance, iv) ensures tax-allowance for the agricultural primary farmer, v) verifies presumptive taxations as special taxation rules. Special tax exemptions are provided for the country hostelling activity, the life annuity paid for state-purchased land, the conveyance of arable land provided the income of the grantor does not exceed 3 400 000 HUF, if the income for the products does not exceed 400 000 HUF, if the acquirer is a property managing trustee of the Hungarian state or a member of a collective undertaking or serves as amalgamation of estate for the acquirer. The following facts provide income reductive allowances if the agricultural farmer employs newly qualified skilled labourer, unemployed or a worker with altered abilities. For a small-scale producer the expense allowance is 15% of the declared income, 6% in case of animal husbandry. Among the tax allowances is the possibility of deducting the proven costs of the accountant and the tax after agricultural activity from incomes of other types of activities.

1.6. Rural social law

The agro-social like objectives of the Hungarian state are contained in the land-ownership policy principles. The third type of these principles contains the motivation and realization of the social estate program (e.g. career-starter agro-entrepreneurs, support of subsistence of handicapped layers of society).³⁰ This program is carried out through the subventions of the third pillar of the New Hungary Rural Development Program.³¹ Among the subventions of this field, the most important are the diversification, and the support of micro ventures and tourism. These three fields contribute to keep the population in the countryside, to develop the quality of the local products and services, as well as to create and preserve workplaces outside the agriculture in addition to the classical rural development role. The engines of the rural employment are the micro ventures helping the local employment and the tourism. The other essential support part of the agro-social law is the support of estate transfer for young agro-entrepreneurs. Here the aim-group of the support is someone above the age of 55, not entitled to pension with at least 10 years in agro-entrepreneurship with an estate greater than 3 ha, or someone above 55 finally finishing the agricultural activity who has been working for 7 years in the estate. The farm should be transferred to a person between the age of 20 and 40, possessing of a

rendelkezik, és első saját vállalkozása lesz a gazdaság. Az átvevő megfelelő üzleti terv esetén a gazdaság megvásárlásához hitelt, a beinduló vállalkozáshoz támogatást kap, az átadó pedig 7 éven keresztül járulékszerű juttatást kap. A másik jelentős, összetett támogatási forma a szociális földprogram, mely elősegíti a vidéki munkanélküliek agrárvállalkozóvá válását. A szociális földjuttatáson kívül a támogatás kiterjedhet a juttatottak képzésére, a piacra termelés elősegítésére, és – a termékek felvásárlását megkönnyítendő – termelői értékesítő szervezetek alapítására. Az agrár-szociális joghoz soroljuk, de speciális intézményi feltételei miatt külön is kezelhetők a LEADER tengely³² támogatásai. E terület csak intézményi feltételeiben uniformizálható, az összes többi tekintetben a helyi sajátosságokat veszi figyelembe, előírásainak elszámolási rendszere, képzési intézménycentrikusak, azonban a támogatott területek meghatározása kapcsán sokkal nagyobb teret engednek a helyi kezdeményezések felkarolásának, mint az agrár-szociális jog eddig felsorolt területei. Jogi eszköz- és intézményrendszerében a LEADER tengely az uniós előírások által megkívánttól nagyobb mértékben központosított, és a rendszer, bár eredményei csak a második támogatási ciklus végén mérhetők igazán, működését és autonómiáját is erősen befolyásolja ezen angolszász jogból átvett intézmény magyar meghonosításának.

2. A jogi fejlődés gyakorlati jelentősége a nemzeti jogban

A WTO szabályozásának, és a nemzetközi tendenciáknak a felsorolt területek közül leginkább az agrár-környezetgazdálkodás támogatása felel meg. E terület speciális földhasználati és megfeleltetési kritériumrendszerével az átlagosnál speciálisabb agrár- és környezetvédelmi ismereteket követel meg a támogatottaktól. Az ehhez kapcsolódó támogatások nagy része elválik a termeléstől, és a táj kultúrállapotban tartását, valamint az élővilág és biodiverzitás megőrzését kapcsolja össze a termelés egyes fázisaival, és a leginkább van figyelemmel a helyi sajátosságokra. Úgy támogatja a vidéki ember tevékenységét, hogy ezzel nem valósít meg állami támogatást, és nem befolyásolja jelentős mértékben a nemzetközi kereskedelmet.

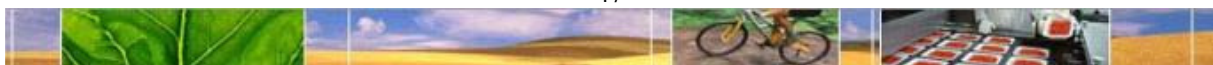
A felsorolt területek mindegyikére, főleg a vidékfejlesztési támogatások tekintetében jelentős az EU jogának hatása. A fejlesztési tervek és programok elfogadásához, valamint a finanszírozás megkezdéséhez az EU hozzájárulása szükséges. A magyar tervezési gyakorlatot e tekintetben nagymértékben meghatározza a vidékfejlesztési alaprendelet,³³ és ennek vázolt prioritásai. E tekintetben a magyar

qualification of at least a skilled labourer, whose first entrepreneurship is this one and who presents a business plan for the development of the farm. The recipient with an acceptable business plan gets a loan for purchasing the farm, support to subsidies to start his undertaking, and the hand-over gets a benefit for 7 years. The other important form of complex assistance is the social land program, which helps the rural unemployed to become agro-entrepreneurs. In addition to land grant this support can be extended to the training of the supported, to market-promotion, to the founding of marketing organisations. The supports of the LEADER axle can be classified in connection with the agro-social law, but can be treated separately due to the special institutional conditions.³² This field is standardised just in the institutional conditions, in all other aspects just the local conditions are taken into account, the prescriptions, the accounting system, the trainings are institution-cantered, but much wider space is allowed for determining the supported fields of activity locally than the other listed fields of the agro-social law. In the legal instrument- and institution-system, the LEADER axle is more centralised than required in the EU, and although the results will be seen just at the end of the second support period, the functionality and autonomy of the Hungarian establishment is strongly influenced by the Anglo-Saxon legal elements.

2. The practical importance of the legal development in national law

Among the cited fields, the support of rural and environmental economy meets mostly the WTO regulations. This field with its special use of land and environmental protection system of criteria requires very specific agro- and environmental knowledge from its supported. Most parts of the connecting supports are separated from the production and connect the keeping of the surroundings and the preservation of the wild life and biodiversity with certain phases of the production, and consider the local character most of all. The activity of the rural people is supported without governmental subsidies and the international trade is not significantly influenced.

The effect of the EU law is essential for each of the listed fields, especially in case of the rural development supports. EU approval is needed both to the acceptance of the development plans and programs and to open the financing. The Hungarian planning activity is strongly determined by the rural development regulation³³ and its priorities. In this respect, the Hungarian developers stick to the forms

fejlesztők még akkor is kötik magukat az uniós alaprendelet tengelyéhez kapcsolódó támogatási formákhoz, ha azokat ténylegesen nincs szándékukban meghirdetni. E megállapítás alátámasztására szolgál az a tény, hogy a 2004-2006-os támogatási időszakban az agrár-vidékfejlesztési programok közül csak 2004-ben jelent meg támogatási rendelet, amelynek végrehajtását 2005-ben felfüggesztették. A második – 2007-2013 közötti – támogatási ciklusban pedig 2009-ig nem jelent meg agrár-környezetgazdálkodási támogatás részletes szabályait megállapító rendelet.

Teljesen uniós és nemzetközi jogi hatások nélküli részjogág a fent jellemzett területeken nincs. Leginkább a 2004-ben átmeneti mentességét kapott földjog tudta kivonni magát a közösségi hatások alól, és fenntartani a tagállami agrárpolitika szűk mozgásterét. Itt megmaradt a természetes és jogi személyek közötti különbségtétel a termőföld tulajdonszerzés tekintetében, hátráltatva ezzel a globalizáció hatására egyre komolyabb birtokkoncentrációt. Azonban a 2007-es termőföldtörvény módosítás az uniós állampolgárok tekintetében szinte azonos mozgásteret biztosít a hazai polgárokkal, speciális feltételként a tényleges gazdálkodási jövedelemszerző tevékenységet és a letelepedési szándék kinyilvánítását írja elő. Komolyabb változás a 7 éves átmeneti mentességi idő lejártával várható. E tekintetben a magyar agrárjogi szakirodalomban komoly viták várhatók a hazai agrárpolitika mozgásterének megállapítása kapcsán az átmeneti időszak lejártával.

3. A sikeres és a sikertelen jogfejlesztések

A fenti területek mindegyikének indokolt a fenntartása, azonban annak szükségessége, hogy mindegyik terület a vidékfejlesztés keretében legyen szabályozva, nem indokolt. A földjog kifejezetten a piacsabályozás alapterületének tekinthető, az agrár-élelmiszerjogi szabályozás a fogyasztóvédelem integráns része, viszonylag sok humán-egészségügyi és környezetvédelmi vonatkozással.³⁴ A fent részletezett szabályozást azonban indokolt lenne a vidékfejlesztés keretei között is tárgyalni. A földhasználat speciális szabályainak továbbfejlesztése szükséges például a termékleírás alapú eredetvédelmi szabályozás megfelelő területre jellemző előállításának megalkotása kapcsán.³⁵

A magyar szabályozásból az agrár-adózás fenti rendszerének kiiktatása szükséges. A jelenlegi rendszerben csak a hozzáértő agrár- és pénzügyi jogászok tudnak az általános szabályozás keretei között, elsősorban elhelyezkedő agrár-adójogról. Az adóalap megállapítás, adókedvezmény, adómentes-

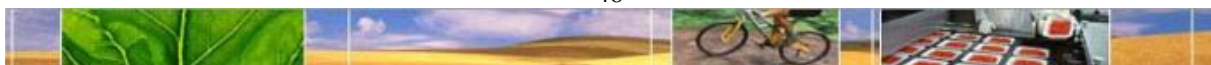
of subsidies in the EU base-decree even if they do not intend to announce them at all. This statement is underpinned by the fact that in the support period 2004-2006 the first support decree was published just in 2004, but even its implementation was suspended in 2005, while in the second support period 2007-2013, till 2009 there has not been published any decree on the detailed rules of the rural and environmental supports.

There is no sub-branch of law at this field completely without effects of EU or international law. Mostly the land law, which got a transitional exemption in 2004, was able to pull out of the effects of the EU law and to keep the narrow scope for action of a member state. Here the difference between the natural and legal persons regarding acquisition of land remained, thus delaying the globalisation driven growing concentration of land. But the 2007 modification of the Act on Land nearly eliminates the difference between union and native citizens, prescribing a special condition on real farming activity and declaration of the intention of settling down. A more serious change can be expected at the expiration of the 7 year transitional exemption period. In this respect major disputes are expected in the Hungarian agro-legal literature on the determination of scope for action of the native agro-politics after the expiration of the exemption period.

3. The successful and the unsuccessful legal developments

The maintenance of all the listed fields is reasonable, but it is not justified to regulate each field in the framework of rural development. The law of land can be treated especially as the ground field of the market regulation, the agro-food production is an integral part of consumer protection, with several human-health and environmental protection connections.³⁴ The above detailed regulations would be reasonable to be discussed even in the frameworks of the rural development as well. The special rules of the land-use should be further developed for example when creating the corresponding rules of origin protection.³⁵

In the Hungarian regulation, the separation of the above-mentioned system of agro-tax law is needed. In the present system just competent agro- and financial lawyers are able to know about the agro-tax law dispersed in the frame of the general regulations. Establishing tax-base, tax releases, system of tax

ségek rendszere, így az általános szabályozás keretében állami támogatásnak minősül, és így nem vonhatók ki e szabály alól a tevékenységek azok agrár jellege miatt. Így a jobb áttekinthetőség, az általános szabályok egyszerűsítése érdekében célszerűbb lenne a mezőgazdaságra vonatkozó Áfa, SZJA és társasági adó szabályokat egy külön agrár-adózási jogszabályba összefoglalni, ahol nemcsak a támogatás *'de minimis'* jellege, hanem annak agrárjellege vonhatná ki a területet az uniós versenyjog hatálya alól.³⁶ Ugyanezen kedvezményeknek és mentességeknek az egyszerűsített támogatási rendszer szabályai közé való beiktatásával elkerülhető lenne sok olyan személynek mezőgazdasági adóalanyként való bejelentkezése, akik ténylegesen nem végeznek sem termelő, sem felvásárló vagy feldolgozó tevékenységet, de az erre a területre vonatkozó kedvezmények igénybevételére törekednek. A mezőgazdasági termelő fogalmának adójogi és agrárszabályozásban történő differenciálása,³⁷ és e kettősség megléte az adókedvezményekkel visszaélés lehetőségét teremti meg a terület szabályaival több, ezen országjelentésben is idézett munkájában foglalkozó Nagy Zoltán szerint is.

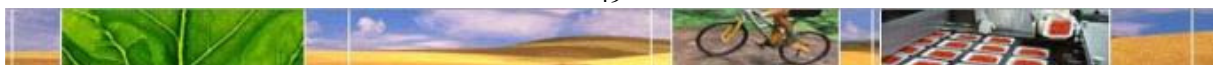
4. A nemzetközi és az európai jogalkotás szerepének értékelése az agrárfejlesztés vonatkozásában

Egy jobban átgondolt, és a tagállamoktól szigorúbban számon kért pénzügyi szabályozórendszerrel lehetne tartani a dekoncentráció folyamatát, és növelni a tagállamok mozgásterét a források elosztása tekintetében. A pénzügyi szabályozórendszeren túl a tagállamoknak támogatási programjainak kialakításakor figyelembe kellene venni azon elveket, melyekre a vidékfejlesztési szabályozás épül, és nem kellene összekeverni a mezőgazdasági tőkebefektetéseket a vidékfejlesztéssel. A jogi szabályozás kapcsán a környezetiesedés, és a renacionalizáció³⁸ az a két tendencia, mely leginkább meghatározza a vidékfejlesztési szabályozás fejlődését. Ez a terület véleményünk szerint alkalmas lehet az európai gazdálkodási értékek védelmére akkor is, ha a közvetlen piacsabályozási eszközökre a globalizáció kapcsán jobban odafigyelnek az Európai Közösség versenytársai.³⁹ A közösségi jogi szabályozás helyett a vidéki területek mozgásterének fejlesztésével maradhatna meg az uniós agrárgazdaság jellegzetes képe. A támogatáspolitikai mellett azonban a közösségi politika kialakításakor, a tagállamoktól elvárt jogi szabályozás keretében a tagállamoktól el kellene várni a speciális szabályok kialakítását a fejlesztési politika, a földhasználat, az agrár-környezetvédelem, és az élelmiszerjog területén, mely az általános szabályoktól eltérően növelhetné a vidéki területek, termelők mozgásterét. A nemzetközi szinten ezért nem terjesztenénk ki a tárgyalásokat, és nem vonnánk be a

exemptions, in the framework of the general regulations is qualified as state subsidy and thus cannot be drawn out for their agro-nature. Thus for sake of a better lucidity and for the simplification of the general regulations, it would be better to summarize the VAT, Personal Income Tax and Corporate Tax rules in a separate agro-taxation rule, where not just the *'de minimis'* nature of the subventions, but the agro-nature could subtract these rules from the effects of the EU competition law.³⁶ Involving these allowances and exemptions into the rules of the simplified subvention system, those persons could be excluded from registering as agrarian subject of taxation who are neither producers, contractors nor processors, but take the advantage as if they were. The existence of the duality of the definition of agrarian producer in the law of taxation and in the agrarian regulation³⁷ provides the possibility to misuse tax allowances, as Zoltán Nagy discusses in his works cited in this report.

4. Assessment of the overall role of international and European legislation and jurisprudence for the development of rural

Using a better thought over and more rigorously called upon the member states the process of the diversification could be preserved, and the scope for action of the member states in distributing the resources could be increased. In addition to the financial regulation system, the member states should consider the principles of the rural development and not to mix up the capital investment in the agrarian sector and the rural development. In the regulation, the environmentalism and re-nationalisation³⁸ are the tendencies determining the development of the regulation of rural development. In our opinion, this field may be able to defend the values of the European farming even if the direct instruments of the market regulation are better tuned in by the rivals of EU.³⁹ Thus, instead of communal regulation, the development of the scope of action of the rural districts could preserve the characteristic view of the EU agro-economy. In addition to this subvention policy, the member states should be expected to form special regulations in the fields of development policy, agro- and environmental protection, food law, and these special regulations could increase the scope of action of the rural areas and of the producers. This way we would not extend the negotiations and would not include the subventions of rural areas, neither their special regulations. In this respect we should widen the scope of action of certain international organisations, dealing with the protection of

szabályozás körébe a vidéki területek támogatásait és speciális szabályait sem. E tekintetben azonban az egyes termékek védelmével foglalkozó nemzetközi szervezetek mozgásterét tágítanánk, és vonnánk a szabályozása hatálya alá az új, hagyományosan európai termékekkel jelentkező országok piacát.⁴⁰

A nemzetközi európai jogtudomány akkor lehet hatással a vidéki területek jogi szabályozására, ha a jogtudósok egyúttal a nemzeti agrárpolitikára döntő befolyással rendelkező párt, vagy szervezet tagja, esetlegesen döntéshozója lehet. A másik fontos szerep, ha a Bizottság döntéshozói a politikai váltások, és az irányvonal megfogalmazása kapcsán elolvassák a témában megjelent jogi szakirodalmat, és figyelembe veszik a tudományos jellegű tanácsadószervek, így a CEDR ajánlásait is.

Erre a feladatra azonban nem lehet bürokratákat alkalmazni, így a Bizottság külső tanácsadóinak, és a saját érdekeik megfogalmazására törekvő lobbiszervezetek befolyására is támaszkodhatunk. Ezért célszerű lenne az összefoglaló jellegű ajánlásainkat e szervezetek felé is eljuttatni, esetleges állásfoglalást kérni, ugyanis így közvetlenül hatályosuló rendeletekben képes lenne hatni a jogtudomány a vidéki területek jogára.

5. A magyar szabályozás hatásának értékelése a vidékfejlesztési jog fejlődésének vonatkozásában

A nemzeti szabályozás képes a legnagyobb mértékben meghatározni a vidékfejlesztési jog fejlődését. Magyarországon a közvetlenül alkalmazható normák a vidéki területekre vonatkozó joganyag 95%-át teszik ki, és csak a LEADER tengely keretében van a vidéki döntéshozóknak (ezek elnevezése Magyarországon: Helyi Akciócsoportok⁴¹) lehetőségük támogatási pályázatok kiírására. A politikai jellegű programokat, bár megfogalmazzák az egyes támogatási jogcímeiket, az, hogy a támogatás mely időszakában válik e jogcím konkrét végrehajtható rendeletté, a mindenkori kormányzattól függ. Az utolsó pillanatban, rövid jelentkezési határidővel, és bizonyos adottságokkal rendelkező személyi körnek kírt támogatási rendeletek megalkotásával, míg más jogcímen meghirdetett támogatások halasztgatásával a jogalkotó a lehető legnagyobb hatással lehet a vidékfejlesztési jog fejlődésére.⁴²

A hazai jogtudomány szerepe elhanyagolható e kérdésben. A politikai jellegű fejlesztési tervek megalkotásakor a szervezetekkel való kötelező konzultáció esetleges és formális, a konzultációkra meghívott társadalmi szervezetek körét a konzultáns irányító hatóság határozza meg. A jogtudománnyal

particular products, and should include in the scope the market of countries newly dealing with traditional European products.⁴⁰

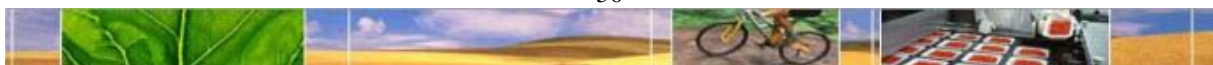
The European jurisprudence may effect the regulation if the jurists are at the same time members or perhaps decision makers of the party or organisation exercising deciding influence on the national agrarian policy. The other possibility is if the decision makers of the Commission on the occasion of political changes and when preparing lines of directions read through the legal literature in the subject matter and take into consideration the recommendations of scientific advising boards, such as the CEDR.

This task can not be managed by bureaucrats, thus we have to rely on the influence of the external advisers of the Commission and on the influence of lobbyist organisations. Therefore it would be practical to send our recommendations even to these organisations, perhaps ask for their standpoint, since this way the jurisprudence could influence the law of rural areas at first hand.

5. Assessment of the overall influence of Hungarian jurisprudence concerning the development of law in rural areas

The national regulation is able to determine the development of the rural development regulation to the greatest extent. In Hungary, the directly applicable norms form 95% of regulations for rural areas, and only in the framework of the LEADER axle have the local decision makers (their name in Hungary: Local Groups of Action⁴¹) to announce support applications. Although the political programs formulate the different titles for support, but the existing government determines the dates when turn these titles into realisable decrees. The legislator may exercise the greatest influence on the evolution of rural development by announcing support decrees aimed for a group with certain properties in the last minute, with short deadlines, while delaying realisation of other supports.⁴²

The role of the national jurisprudence is negligible in this case. In case of creating development plans of political nature, the compulsory consultation with the different organisations is accidental and formal, the group of invited civil organisations is determined by the directive authority. The conciliation with the

való egyeztetés szinte nem létezik. Még a legnagyobb jelentőségű jogi dokumentumok megalkotásakor (lásd: magyar polgári törvénykönyv megalkotása) is előfordult, hogy a jogász társadalom széles rétegei által nyomon kísért, többéves munkát sutba dobva, néhány hónap alatt egy minisztériumi osztály által elkészített koncepció került a parlament elé, és lett törvény erőre emelve.⁴³ A magyar jogtudomány esetlegesen az alkotmánybíróság munkája alapján tudja a jogrendszerrel idegen és alapjogokat sértő jogszabályokat hatályon kívül helyezni. Amíg azonban a vidékfejlesztésről a magyar alkotmányban nincs szó, és normái nagyrészt politikai és végrehajtási jellegűek, és nincs az alkotmánybíróság tagjai között e területtel érintőlegesen is foglalkozó jogtudós, addig a politikai osztály mozgásterét e kérdésben meghatározó, és a jogtudományt elhanyagolható.

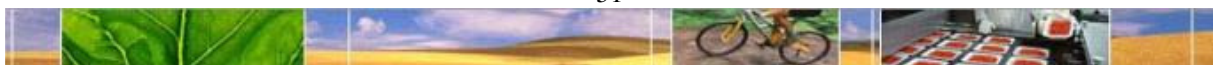
6. Az élelmiszer- és bioüzemanyag termelés közötti verseny

Magyarországban a bioüzemanyagok és az élelmiszerek közötti verseny nem annyira éles, mint szerencsésebb gazdasági körülmények közötti versenytársainknál. Ez annak köszönhető, hogy megművelhető területekben Magyarország az ország területéhez képest kiváló természeti adottságokkal rendelkezik, az ország termőföldjeinek közel 83%-a mezőgazdasági művelésre alkalmas.⁴⁴ Az ország termőföldjeinek védelme azonban 1989-től nem áll az elvárható magas fokon. Bár főszabály szerint érvényesül a termőföld használati kötelezettsége, ennek a kötelezettségnek a használók eleget tehetnek azzal is, ha a parlagon hagyott területet egy évben néhányszor kaszálással hasznosítják.⁴⁵ Ehhez képest a földek bio-üzemanyag alapjául szolgáló növényekkel történő beültetése az intenzív művelés egy formájának számít, és a sok parlagon hagyott földhöz képest nem ez csökkenti le az élelmiszer-termelésre hasznosítható földek számát. A mezőgazdasági termelés elmúlt húsz évben látványos visszaesése Magyarországon annak tudható be, hogy kényszerszövetkezeti rendszerbe beléptetett vidéki emberek egy része a rendszerváltáskor elhagyta ezen üzemeket, a bent maradtok feje felől pedig e volt szövetkezetek vezetői a vagyont és a termőföldet megszerezve, fejlesztéseket végrehajtva ugyanazon területen az addigi 100 fő munkaerőből 4-5-öt foglalkoztatnak. A vidéki lakosság egy része elköltözött, a legszegényebb iskolázatlan réteg pedig szociális segélyből él lakóhelyén.⁴⁶ A bio-üzemanyag alapanyagok felvásárlása még nem indult meg, a meghirdetett támogatási programok hatására pedig nagyon lassan alakul ki e termékek előállítására a feldolgozó ipar.⁴⁷ Ebből következik, hogy a mezőgazdasági termékek bio-üzemanyagokkal szembeni védelmére Magyarországon nincsenek jogszabályok. A termelés ciklikussága, illetve a mezőgazdasági árak

jurisprudence is next to nothing. Even when creating documents of greatest importance happened (see: creating the Hungarian civil code), that a result of several years – discussed by the societies of lawyers – was thrown away, and a conception made in a department of the ministry in some months and was voted.⁴³ The Hungarian jurisprudence can accidentally overrule the regulations alien from the legal system or violating the primary rights just with the help of the Constitutional Court. But since there is not a word in the Constitution on the rural development, and its norms are mainly of political and executive nature, there is none among the justices whose research area is tangent to this field, so long the scope for action of the political class is determining and that of the jurisprudence is negligible.

6. The competition between food and biofuel production

In Hungary, the competition between the bio-diesels and food products is not as strong as with our competitors in much better economic circumstances. It is due to the excellent natural endowments of Hungary, i.e. that about 83% can be used as arable land.⁴⁴ But since 1989, the protection of the arable land is not as good as it should be. Although the cultivation duty of the arable land is valid, but it can be satisfied by mowing the uncultivated land two or three times.⁴⁵ Compared to this growing plants for bio-fuels is a form of cultivation, and does not decrease substantially the size of land exploitable for growing food-plants. The spectacular decline of the agricultural production in the last 20 years is due to two reasons: on the one hand one part of the workers – once forced into the kolkhoz type co-operative – left the enterprises at the change of the system; and the ex-leaders of the cooperatives acquired the land and the wealth, performed developments and at the same land the employ 4-5 workers instead of 100 up till that time. One part of the rural population moved away, the poorest uneducated part remained and lives on social benefits.⁴⁶ The buy-up of primary materials for bio-fuel has not even started, and the processing industry is forming very slowly due to the supporting programs.⁴⁷ Therefore, there are no regulations against the bio-fuels in Hungary. Due to the cyclic nature of production and the lack of the organisational infrastructure, the profit arising from the increase on the prices accumulated mainly on the commodity exchange, while in case of the processed products the profit accumulated at the multinational chains.

emelkedéséből származó haszon a valódi üzemkiegészítő rendszerek megléte nélkül nagy részben e termékekkel az árutőzsdén nagytételben kereskedőknél, a feldolgozott áruk tekintetében pedig a multinacionális élelmiszerláncoknál csapódik le, akik a szezonális élelmiszereket üzleti érdekből sokszor a beszerzési ár alatt hirdetik a fogyasztóknak.

7. Összefoglaló

A magyar jogban konkrétan hasznosítható szabályokat találhatunk az agrárgazdaság fejlesztésére, az agrár-környezetvédelemre, az agrár-szociális jogra és találunk elszórt speciális szabályokat az agrár-adózásra, az agrár-élelmiszerjogra és a vidéki területek használati tervezésére is. E területek közül az első 3 terület az, melynek támogatása a vidékfejlesztés keretei között nyer elhelyezést. Az utóbbi három területet az agrárjog kereteiben oktatják az egyetemeken, és nem közismertek e területek vidékfejlesztési összefüggései.

Az agrártermelőkre és mezőgazdasági termékekre speciális szabályokat találhatunk az Áfa, Szja és társasági adó szabályok között. E területek azonban az agrár jogszabályoktól eltérően értelmezik az mezőgazdasági termék és termelő fogalmát, mely sok esetben kollíziót szül a terület jogalkalmazói körében. Indokolt lenne egy egységes agrár-adótörvény megalkotása, és a termelők támogatásokkal történő erőteljesebb segítése.

Az élelmiszer szabályozás szintén megosztott a fogyasztóvédelem, az agrár-szakigazgatás különböző ágazatai között. Speciális szabályokat a biotermékekre, a génmanipulált termékekre, és néhány védett eredetű bor előállítására kapcsán találunk. A földhasználat tervszerűségét csak a speciális, külön jogszabályban szabályozott művelési ágak tekintetében találhatjuk meg. Az erdő-vadgazdálkodás és a szőlőterületek használati szabályait vagy a termelő, vagy a termelőt segítő közösség (hegyközség) szabályozza, és az illetékes agrár-szakhatóságok felügyelik. Speciális, a vidékre jellemző, közösségi jogvédelmet is igénylő termékek előállítása esetén, a földhasználati tervezést esetlegesen a termék-leírások elkészítésénél is be lehet venni a termék-előállítás folyamatába.

A magyar vidékfejlesztés másik jellemzője, hogy a gazdaságfejlesztés erőteljesen meghatározott a szociális és környezeti szabályozás terhére. A döntéshozók közül sokan, mint gazdaságidegen elemre tekintenek az agrár-környezetgazdálkodási és szociális programokra. A magyar agrártámogatások zöme néhány ezer óriási területtel, és politikai összekötéssel rendelkező, saját feldolgozó kapacitását kiépíteni képes termelőnél összpontosul, akik elzárkóznak minden olyan fejlesztéstől, mely a vidéken élők érdekeit is szolgálja.

7. Summary

In the Hungarian law, we find concretely applicable rules on the development of the agricultural economy, agro-environmental protection, agro-social law and some diverse particular rules on agricultural taxations, agricultural food law and the plan-use of rural territories. The first three come among the rules of rural development. The latter three are taught within agricultural law in the universities, and the rural development connections of these fields are not commonly known.

We can find special rules on agricultural producers and agricultural products in the Acts on VAT, Personal Income Tax and Corporate Tax. These fields nevertheless interpret the notions “agricultural product” and “producer” differently, which in many cases causes collision during the execution. It would be necessary to create a unified agro-tax act, and the more effective support of the producers with certain subventions.

At the level of the regulation on food, consumer protection is divided among the different fields of agricultural administration. We may find special rules on bio-products, genetically modified products and some origin-protected wines. The plan-accordance of the land-use only occurs in certain special legal norms on special ways of agriculture, see the questions on silviculture or viticulture, for example. As to special products featuring a certain region, product descriptions may include land-use plans.

In the Hungarian rural development, economical development purposes are more powerful than social or environmental ones. Many decisionmakers regard the agro-environmental and social programs like foreign elements. The majority of the Hungarian agricultural supports land by some thousands of producers having huge territories, great political connections and able to create their own processing capacity; and they mostly deny every development that would be in favour of the rural population. These

Ezen rétegek érdekeit az elmúlt két ciklusban az agrárkormányzat tökéletesen kiszolgálta, és az ország érdekeiként tüntette fel gazdasági érdekeiket. Az ország valódi érdeke azonban valódi regionálisan elkülönülő vidékfejlesztési programok kidolgozása és uniós elfogadtatása lenne, ahol tájegységként különböző éllel, és módszerekkel élhetne a vidéki lakosság a közösségi vidékfejlesztés lehetőségeivel.

A vidékfejlesztéssel foglalkozó kutatók társadalmi támogatottsága, és beleszólása a döntéshozatali folyamatokba alacsony szintű. A jogtudomány helye a magyar tudományos életben elhanyagolható, igazi döntéshozó pozíciói nincsenek, akadémikusai lassan kiöregednek, és nem képesek a folyamatokat irányítani. A politikus réteg 2009-ben a hatalomgyakorlás segéd tudományának tekinti a jogtudományt, és a különböző lobbierdekek kiszolgálását várják el tőle, nagyformátumú kódexek megalkotását is sok esetben a közigazgatási apparátussal végeztetik el. A nemzetközi és európai jogtudománytól e vélemények megismertetését, és széleskörű terjesztését várjuk el, hogy az ország pénzügyi ellenőrzésekor, és a vidékfejlesztési tervek uniós elfogadása kapcsán az uniós döntéshozók és az apparátus megfelelően számon kérje az ország mindenkori politikus vezetőit.

producers' interests are often claimed to be national interests. In reality, national interest would be the elaboration and Community acceptance of regional rural development programs, where the rural population may use the possibilities provided by the Community rural development.

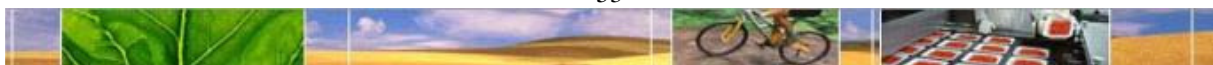
Researchers of rural development may hardly influence the decision-making process. The Hungarian jurisprudence has no influential position, its academic doctors are not able to manage the procedures. In 2009, jurisprudence is regarded as a science aimed to support the power, it is only supposed to help the interests of the lobbies, the big codes are elaborated within the administration. International and European jurisprudence is asked to take all this into consideration when dealing with Hungarian issues, whether in the field of rural subventions or financial control, understanding the situation or as to political liability questions.

Lábjegyzet

- ¹ Lásd OLAJOS István: A rendszerváltás és az agrártámogatások kapcsolata. In: CSÁK Csilla (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára*. Miskolc, 2007, Novotni Kiadó, 279-289. pp.
- ² ROTH Nándor: *A mezőgazdasági támogatások és hitelek a '80-as években*. 188 AKI Budapest, AKI Közlemények, 175-198. pp.
- ³ Lásd CSÁK: A rendszerváltás hatása a földtulajdoni és földhasználati viszonyokra. In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 66-74. pp.
- ⁴ PRUGBERGER Tamás: Élelmiszeripari privatizáció, tovább, tovább. *Figyelő*, 1992/29. szám, 21. p.
- ⁵ PRUGBERGER: A magyar mezőgazdaság szerkezetének átalakulása a tervezett földtörvény módosítás és a már megalkotott kárpótlási- és szövetkezeti törvény hatására. *Jogtudományi Közlöny*, 1993/1. szám, 6-14. pp.
- ⁶ Ángyán József – Ónodi Gábor: Mi történik itt a vidékkel? *A Falu*, 2003/4. szám, 5-24. pp.
- ⁷ Debrecenben és az ELTE-n.
- ⁸ A Csák Csilla által vezetett miskolci Munkajogi és Agrárjogi Tanszéken e második koncepció keretében a környezetjog funkcionálisan felosztott különös részében szerepelnek e normák az iparjoggal, és energiajoggal együtt lásd: SZILÁGYI János Ede (szerk.): *Környezetjog*. II. kötet. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó.

Footnotes

- ¹ See OLAJOS István: A rendszerváltás és az agrártámogatások kapcsolata. In: CSÁK Csilla (ed.): *Ünnepi tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára*. Miskolc, 2007, Novotni Publisher, pp. 279-289.
- ² ROTH Nándor: *A mezőgazdasági támogatások és hitelek a '80-as években*. 188 AKI Budapest, AKI Közlemények, pp. 175-198.
- ³ See CSÁK: A rendszerváltás hatása a földtulajdoni és földhasználati viszonyokra. In: CSÁK (ed.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 66-74.
- ⁴ PRUGBERGER Tamás: Élelmiszeripari privatizáció, tovább, tovább. *Figyelő*, 1992/29, p. 21.
- ⁵ PRUGBERGER: A magyar mezőgazdaság szerkezetének átalakulása a tervezett földtörvény módosítás és a már megalkotott kárpótlási- és szövetkezeti törvény hatására. *Jogtudományi Közlöny*, 1993/1, pp. 6-14.
- ⁶ ÁNGYÁN József – ÓNODI Gábor: Mi történik itt a vidékkel? *A Falu*, 2003/4, pp. 5-24.
- ⁷ In Debrecen and Budapest (ELTE).
- ⁸ In Miskolc. See SZILÁGYI János Ede (ed.): *Környezetjog*. Volume II. Miskolc, 2008, Novotni Publisher.
- ⁹ ÁNGYÁN: Mezőgazdaságunk és a Nemzeti Agrárkörnyezetvédelmi Program. *A Falu*, 2000/4, pp. 47-56.

⁹ ÁNGYÁN: Mezőgazdaságunk és a Nemzeti Agrárkörnyezetvédelmi Program. A *Falu*, 2000/4. szám, 47-56. pp.

¹⁰ Lásd OLAJOS: A vidékfejlesztési szabályozás, mint a KAP második pillére. In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. II. kötet. Miskolc, 2005, Novotni Kiadó, 276-277. pp.

¹¹ Lásd a 274/2006. (XII. 23.) Kormányrendeletet.

¹² Lásd ANDRÉKA Tamás: Az élelmiszerlánc jogi szabályozása. In: SZILÁGYI (szerk.): *Környezetjog*. II. kötet. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, pp. 9-37.

¹³ Lásd a 2008. évi XLVI. törvényt az élelmiszerlánc-szabályozásról.

¹⁴ Lásd a 140/1999. (IX. 3.) Kormányrendeletet.

¹⁵ 15/2008. (II.15.) FVM rendelet a hagyományos különleges termékek minősülő mezőgazdasági termékek és élelmiszerek elismerésének és ellenőrzésének rendjéről.

¹⁶ A közösségi GMO élelmiszerekre vonatkozó szabályozásról lásd SZILÁGYI: A GM élelmiszerekre vonatkozó speciális előírások. SZILÁGYI (szerk.): *Környezetjog*. II. kötet. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 69-71. pp.

¹⁷ A koegzisztencia szabályozásról lásd OLAJOS: Az egymás mellett termesztés- koegzisztencia- szabályai SZILÁGYI (ed.): *Környezetjog*. II. kötet. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 81-85. pp.

¹⁸ 86/2006. (XII. 23.) FVM rendelet a géntechnológiával módosított, a hagyományos, valamint az ökológiai gazdálkodással termesztett növények egymás mellett folytatott termesztéséről.

¹⁹ Lásd OLAJOS: Milyen legyen a magyar vidékfejlesztés rendszere az EMVA keretében? In: OLAJOS: *A vidékfejlesztés kialakulása és története*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 202-206. pp.

²⁰ A termőföld minőségének mérésére szolgáló viszonyszám.

²¹ 1994. évi LV. törvény a termőföldről.

²² 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről.

²³ SZILÁGYI: A magyar agrárszabályozás helye az európai mezőgazdasági üzemekre vonatkozó jogalkotási tendenciák tükrében (XIX. századtól napjainkig). *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium*, Miskolc, Bíbor Kiadó, Tomus 7/2. (2006), 229-247. pp.; SZILÁGYI: The Position of the Hungarian Agricultural Legislation in the Tendencies of the Legislation Concerning the European Agricultural Holdings. *European Integration Studies*. Volume 7, 2009/2. szám, 15-30. pp.

²⁴ Lásd SZILÁGYI: A hegyközségek. In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 271-289. pp.; SZILÁGYI: A földrajzi árujelzők sui generis védelme a magyar borjogban. In: SZILÁGYI: *Eredetvédelmi kérdések a borjogban*. Miskolc, 2009, Novotni Kiadó, 318-344. pp.

²⁵ 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról, 2. §, 5. §, 6. §, 49. §, 82. §, 197-256. §§.

²⁶ NAGY, Zoltán: Az agrárszektor különleges adójogi

¹⁰ As to the legal aspects see OLAJOS: A vidékfejlesztési szabályozás, mint a KAP második pillére. In: CSÁK (ed.): *Agrárjog*. Volume II. Miskolc, 2005, Novotni Publisher, pp. 276-277.

¹¹ See Governmental Decree 274/2006. (XII. 23.) on the Establishment and Functioning of the Central Agricultural Office.

¹² As to the reasons for the decision see ANDRÉKA Tamás: Az élelmiszerlánc jogi szabályozása. In: SZILÁGYI (ed.): *Környezetjog*. Volume II. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 9-37.

¹³ See Act XLVI of 2008 on food chains and its authority control.

¹⁴ Governmental decree 140/1999 (IX. 3.) on the production, release and denotation of agricultural products and food according to the ecological requirements.

¹⁵ Ministry for Agriculture decree 15/2008 (II. 15.) on the order of acknowledgement and control of traditional special agricultural products and food.

¹⁶ As to the community norms concerning the genetically modified food see SZILÁGYI: A GM élelmiszerekre vonatkozó speciális előírások. SZILÁGYI (ed.): *Környezetjog*. Volume II. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 69-71.

¹⁷ As to the rules of co-production see OLAJOS: Az egymás mellett termesztés- koegzisztencia- szabályai SZILÁGYI (ed.): *Környezetjog*. Volume II. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 81-85.

¹⁸ Ministry for Agriculture decree 86/2006. (XII. 23.) on the next-to-each-other production of genetically modified plants, and plants produced in a traditional or ecological way.

¹⁹ Although there are certain conceptions on how to create a differentiated support regulation which corresponds more to the given production, soil and climate circumstances, there is so far no big resonance in the literature. In OLAJOS: Milyen legyen a magyar vidékfejlesztés rendszere az EMVA keretében? In: OLAJOS: *A vidékfejlesztés kialakulása és története*. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 202-206.

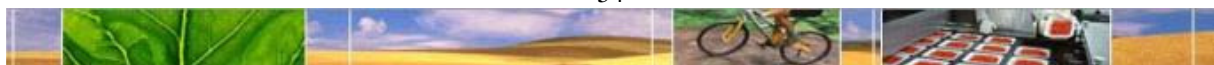
²⁰ Measure for the quality of arable land.

²¹ Act LV of 1994 on arable land.

²² Act CXXIX of 2007 on the protection of arable land.

²³ SZILÁGYI: A magyar agrárszabályozás helye az európai mezőgazdasági üzemekre vonatkozó jogalkotási tendenciák tükrében (XIX. századtól napjainkig). *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium*, Miskolc, Bíbor Publisher, Tomus 7/2. (2006), pp. 229-247; SZILÁGYI: The Position of the Hungarian Agricultural Legislation in the Tendencies of the Legislation Concerning the European Agricultural Holdings. *European Integration Studies*. Volume 7, 2009/2, pp. 15-30.

²⁴ See SZILÁGYI: A hegyközségek. In: CSÁK (ed.):

szabályozásának alapkérdései In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 306-311. pp.

²⁷ Lásd NAGY: Op.cit. 311-315. pp.

²⁸ 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról, 7. §, 17. §, 1. és 2. melléklet.

²⁹ 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról, 21-23. §§, 39. §, 50-55. §§.

³⁰ CSÁK: A magyar földtulajdoni struktúra. In: CSÁK (szerk.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 109-111. pp.

³¹ CSÁK: A vidékfejlesztés foglalkoztatási és szociális kérdései. In: OLAJOS (szerk.): *A vidékfejlesztési politika és támogatásának joga*. Miskolc, 2008, Novotni Kiadó, 110-117. pp.

³² A LEADER tengelyről lásd részletesebben MAÁ CZ Miklós – KÓNYA Edit: Új vidékfejlesztési politika az Európai Unióban 2007-2013 között. *A Falu*, 2004/4. szám, 18-21. pp.

³³ A Tanács 1698/2005 (IX.25) Rendelete az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról.

³⁴ SZILÁGYI: The dogmatics of Agricultural Law in Hungary from an aspect of EC Law. *European Integration Studies*, Volume 7. Number 1. (2009), 48-53. pp.

³⁵ A termékleírás földhasználati alapjainak ismertetését lásd: HAYMOZ, Philippe: *Find Dich zu Recht. Elemente und Orientierungen, Bäuerliches Bodenrecht*. Miskolc, 2009. április 23. tantárgyi előadás.

³⁶ OLAJOS – SZILÁGYI: The Agricultural Competition Law of Hungary. *European Integration Studies*, Miskolc, Volume 3. Number 1. (2004), 45-56. pp.

³⁷ Lásd OLAJOS: Mezőgazdasági jellegzetességek az adó és támogatási jogszabályokban. *Doktoranduszok Fóruma*, Miskolc, 1998. november 6., Miskolci Egyetemi Kiadó, 45-52. pp.

³⁸ Lásd részletesebben NORER, Roland: Tendenzen des Agrarrechts; Perspektiven des Agrarrechts. In: NORER: *Lebendiges Agrarrecht – Entwicklungslinien und Perspektiven des Rechts im ländlichen Raum*. Wien-New York, 2005, Springer Verlag, 289-382. pp., 512-518. pp.

³⁹ A szerzők fent kialakított véleményével ellentétes véleményt fogalmaz meg euro-szkepticizmusáról közismert Tanka Endre, aki szerint az új tagállamok számára a tagállami visszavágás egyik eszköze a vidékfejlesztés, amellyel szép körítéssel le lehet nyomni a közösség torkán a tagállami agrárpolitika esetleg a célkitűzésekkel ellentétes előírásait is; lásd TANKA Endre: Az EU vidékfejlesztési politikája ma és a jövő évtizedben. *A falu*, 2007/4. szám, 63-74. pp.

⁴⁰ Az OIV feladatkörének, és mozgásterének megerősítésével lehetne erősíteni a komolyabb minőségi előírásokat betartó európai borászati termékek piacát. Az OIV szerepéről lásd SZILÁGYI: A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Szervezet. In: SZILÁGYI: *Eredetvédelmi kérdések a borjogban*.

Agrárjog. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 271-289; SZILÁGYI: A földrajzi árujelzők sui generis védelme a magyar borjogban. In: SZILÁGYI: *Eredetvédelmi kérdések a borjogban*. Miskolc, 2009, Novotni Publisher, pp. 318-344.

²⁵ Act CXXVII of 2007 on Value Added Tax, 2§, 5§ 6§ 49§, 82§, 197-256§§.

²⁶ NAGY, Zoltán: Az agrárszektor különleges adójogi szabályozásának alapkérdései In: CSÁK (ed.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 306-311.

²⁷ See NAGY: Op.cit. pp. 311-315.

²⁸ Act LXXXI of 1996 on corporate tax, 7§ 17§, Annex 1 and 2.

²⁹ Act CXVII of 1995 on personal income tax, 21-23§§, 39, 50-55§.

³⁰ CSÁK: A magyar földtulajdoni struktúra. In: CSÁK (ed.): *Agrárjog*. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 109-111.

³¹ CSÁK: A vidékfejlesztés foglalkoztatási és szociális kérdései. In: OLAJOS (ed.): *A vidékfejlesztési politika és támogatásának joga*. Miskolc, 2008, Novotni Publisher, pp. 110-117.

³² As to the LEADER axle see MAÁ CZ Miklós – KÓNYA Edit: Új vidékfejlesztési politika az Európai Unióban 2007-2013 között. *A Falu*, 2004/4, pp. 18-21.

³³ Council Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD).

³⁴ SZILÁGYI: The dogmatics of Agricultural Law in Hungary from an aspect of EC Law. *European Integration Studies*, Volume 7. Number 1. (2009), pp. 48-53.

³⁵ See furthermore HAYMOZ, Philippe: *Find Dich zu Recht. Elemente und Orientierungen, Bäuerliches Bodenrecht*. Miskolc, 23/04/2009, Vorlesung.

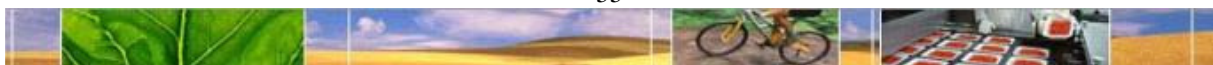
³⁶ OLAJOS – SZILÁGYI: The Agricultural Competition Law of Hungary. *European Integration Studies*, Miskolc, Volume 3. Number 1. (2004), pp. 45-56.

³⁷ See OLAJOS: Mezőgazdasági jellegzetességek az adó és támogatási jogszabályokban. *Doktoranduszok Fóruma*, Miskolc, November 6, 1998, Miskolci University Press, 1999, pp. 45-52.

³⁸ See furthermore NORER, Roland: Tendenzen des Agrarrechts; Perspektiven des Agrarrechts. In: NORER: *Lebendiges Agrarrecht – Entwicklungslinien und Perspektiven des Rechts im ländlichen Raum*. Wien-New York, 2005, Springer Verlag, pp. 289-382, pp. 512-518.

³⁹ An opposite opinion has TANKA Endre: Az EU vidékfejlesztési politikája ma és a jövő évtizedben. *A falu*, 2007/4, pp. 63-74.

⁴⁰ As to proposals concerning the wine law, see SZILÁGYI: A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Szervezet. In: SZILÁGYI: *Eredetvédelmi kérdések a*

Miskolc, 2009, Novotni Kiadó, 249-250. pp.

⁴¹ SZILÁGYI: Az agrár és vidékfejlesztési támogatások új rendszere: 2007. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, Tomus: XXV/2. (2007), 719-733. pp.

⁴² Lásd OLAJOS: Az ÚMVP végrehajtásának „eredményei”. A „CEDR-MAE” 2008. április 4-ei konferenciáján elhangzott előadásán.

⁴³ Lásd HANÁK András: Fluctuat nec mergitur: az új Polgári Törvénykönyv esélyei. *Magyar Jog*, 2009/2. szám, 75-87. pp., továbbá WELLMANN György: Az új Polgári Törvénykönyv Szakértői Javaslatának méltatása. *Magyar Jog*, 2008/7. szám, 457-460. pp.

⁴⁴ Lásd FODOR László: *A földvédelem szabályai a hatályos magyar jogban*. 2006. október 11. 5. dia.

⁴⁵ Lásd: 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről földhasználat szabályait.

⁴⁶ A folyamatot lásd VÁRADI Mónika Mária: Keskeny az ösvény. Esettanulmány a 'Harmónia' Mgtsz átalakulásáról. *Replika*, 1998/33-34. szám, 125-134. pp.

⁴⁷ Alátámasztására lásd a 86/2009. (VI. 30.) MVH Közleményt a mezőgazdasági energiafelhasználás megújuló energiaforrásokból történő előállításához nyújtandó támogatás kifizetésének igényléséről.

borjogban. Miskolc, 2009, Novotni Publisher, pp. 249-250.

⁴¹ SZILÁGYI: Az agrár és vidékfejlesztési támogatások új rendszere: 2007. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, Miskolc University Press, Miskolc, Tomus: XXV/2. (2007), pp. 719-733.

⁴² See OLAJOS: Az ÚMVP végrehajtásának „eredményei”. A „CEDR-HAAL” conference, April 4, 2008.

⁴³ See HANÁK András: Fluctuat nec mergitur: az új Polgári Törvénykönyv esélyei. *Magyar Jog*, 2009/2, pp. 75-87, as well as WELLMANN György: Az új Polgári Törvénykönyv Szakértői Javaslatának méltatása. *Magyar Jog*, 2008/7, pp. 457-460.

⁴⁴ See FODOR László: *A földvédelem szabályai a hatályos magyar jogban*. 11/10/ 2006, conference, Miskolc, Slide No. 5.

⁴⁵ See the rules on land-use of Act CXXIX of 2007 on the protection of arable land.

⁴⁶ As to this procedure see VÁRADI Mónika Mária: Keskeny az ösvény. Esettanulmány a 'Harmónia' Mgtsz átalakulásáról. *Replika*, 1998/33-34, pp. 125-134.

⁴⁷ See declaration 86/2009. (VI. 30.) MVH (Hungarian Rural Development Agency) on the support of alternative energy resources in agriculture.

